

El retorn de Llorenç Villalonga

Es reediten 'Les fures' i 'Andrea Víctrix', dues novel·les excel·lents i poc conegudes de l'autor mallorquí.

Han coincidit feliçment en poc temps dues recuperacions de l'obra novel·lística de Llorenç Villalonga, dos títols de primer nivell però que tenen la virtut de no comptar-se entre la part més òbvia de la producció del seu autor. Es tracta de *Les fures*, novament editada per l'editorial Viena dins la col·lecció "Petits plaers", dirigida per Blanca Pujals, i d'*Andrea Víctrix*, repescada per AdiA Edicions, el segell creat pel poeta Pau Vadell. La nova edició d'*Andrea Víctrix*, a més, inclou un epíleg de Ramon Mas, que és també editor d'un dels segells importants de la nova edició en llengua catalana, Males Herbes, tot i que aquí escriu en la seva qualitat d'especialista en literatura fantàstica i les seves inescapables manifestacions: ciència-ficció, terror, horror, distopies, ucronies, utopies...

Precisament *Andrea Víctrix* (que va ser la darrera novel·la publicada per Llorenç Villalonga, l'any 1973, i que va guanyar el Premi Josep Pla) conté elements ucrònics i distòpics, i s'inscriu de ple dins el gènere fantàstic. Això ha fet que tradicionalment se l'hagi considerat una obra menor, excèntrica, una mena de caprici de l'autor que no calia prendre gaire seriosament. Ben al contrari, llegida sense prejudicis és una excel·lent novel·la que no desmereix gens els seus referents (el primer de tots, invocat explícitament per Villalonga, *Un món feliç* d'Aldous Huxley) ni tampoc, ans al contrari, l'obra anterior de l'autor. Situada l'any 2050 en una illa que ja no es diu Mallorca sinó Turclub, una colònia turística on s'ha desenvolupat una societat d'éssers andrògins que han superat la concepció binària dels gèneres i que viuen feliços consumint una droga anomenada soma (una altra picada d'ullet a Huxley), *Andrea Víctrix* no suposa cap raresa, com remarca Ramon Mas, sinó un tancament extremadament coherent a l'obra de Llorenç Vi-

SEBASTIÀ ALZAMORA

llalonga. Només que, com a narrador, ens proposa un canvi de registre —del "realista", entre moltes cometes, de les seves obres més celebrades, a aquesta desacomplexada incursió en l'àmbit del fantàstic— que li serveix per reblar un discurs llargament desenvolupat: el de la seva desconfiança per la idea de "progrés", tal com va quedar establerta a Occident després de les dues guerres mundials. Una desconfiança que van dur el "vell liberal" Villalonga (així s'autodefinia, contradiccions incloses) a sentir-se proper als moviments contraculturals i antisistema dels anys seixanta i primeries dels setanta.

Les fures, per la seva banda, proposa una immersió total en el paradís perdut de la infància (en l'obra villalonguiana la idea que els únics paradisos són els que ja hem perdut és vertebral), amb un estol de personatges i de situacions memorables, marca de la casa: Villalonga no és un narrador de grans trames sinó un que podríem qualificar com a impressionista, i que destaca pels matisos en la construcció de personatges i situacions.

En més d'un moment, *Les fures* ens pot fer pensar en l'Espriu de *Laia*, per exemple (és coneguda l'admiració mútua entre Espriu i Villalonga, que els va dur a mantenir una llarga correspondència): el microcosmos d'un poble (mariner el d'Espriu, muntanyenc el de Villalonga) que permet al narrador desplegar els diferents registres d'una prosa sempre seductora, i també aprofundir en el mite de Bearn: a pesar que el "cicle de Bearn" ha quedat convencionalment circumscrit a quatre novel·les —*Mort de dama*, *L'hereva de dona Obdúlia*, *Bearn* i *La novel·la de Palmira*—, *Les fures* també hi podria ser perfectament comptada, atès que en participa de ple. I aporta la presència de les "fures" del títol: dues ancianes del poble, ningú sap de quina edat, tal vegada dues bruixes o dues parques, emparentades amb les moires i les erínies clàssiques, a qui tothom té por però també a qui tothom acudeix en algun moment. La superstició ancestral contra les llums de la raó, una altra de les tensions recurrents en la narrativa d'aquest lector impenitent de Proust i Chateaubriand que era Villalonga.

Parlem, per tant, de dues obres majoritàriament desconegudes (segurament fins i tot entre aquells que es pensen que coneixen la narrativa villalonguiana perquè n'han llegit les obres més conegudes i celebrades) i que mereixen ser "descobertes" amb tots els honors. Per si això no fos prou bona notícia, ens arriben de la mà d'editors com Pujals, Vadell o Mas, que a més de joves són cultes i de mireres obertes, i no tenen cap problema de situar l'obra de Llorenç Villalonga on li correspon: entre el millor de la literatura catalana del segle XX —al costat de Rodoreda, Pla, Sagarra, Sales, etc.— i entre aquelles obres escrites en català que mereixen també un lloc dins la gran literatura europea moderna.

Esriptor